

نقش و کارکرد مدیریت حراست در توسعه یافتگی سازمان ها

سید عباس قاسم زاده

دکتری مدیریت بازرگانی، گروه مدیریت، دانشگاه سانتا مونیکا، کالیفرنیا، آمریکا

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۳/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۰۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۰۱

The role and function of security management in the development of organizations

Seyyed Abbas Ghasemzadeh

Department of Management, University of Santa Monica, PhD in Business Administration
California, USA

چکیده

هدف از علل توسعه جوامع، نقش و عملکرد سازمان های آن جامعه است. حراست به عنوان یک بعد سازمانی می تواند در تمام ارکان توسعه یافتگی جامعه نقش بسزایی داشته باشد. هدف، در این مقاله، بررسی نقش و کارکرد حراست در توسعه یافتگی سازمان ها با شیوه ای کتابخانه ای و توصیفی-مروری می باشد. در این گفتار کوتاه، به جنبه های متعدد موضوع و اهمیت راهبردی نهاد انقلابی و خدمتگزار حراست در دفاع از کیان سازمان ها که بیرق سرافرازی ملی به شمار می روند گذری زده می شود. نتیجه آنکه حراست با رعایت اخلاق و با اشاعه ی فرهنگ سازی به پشتوانه ی ویژگی هایش می تواند برای توسعه یافتگی سازمان ها در یک جامعه اثربخش و کارا عمل کند. کلید واژه: مدیریت، حراست، نقش و کارکرد، توسعه یافتگی، سازمان

Abstract

The purpose of the research is to investigate the One of the reasons for the development of societies is the role and performance of the organizations of that society. Security as an organizational dimension can play a significant role in all elements of society's development. The aim, in this article, is to examine the role and function of security in the development of organizations with It is a library and descriptive-review method. In this short speech, many aspects of the issue and the strategic importance of the revolutionary institution and the protection servant in the defense of the organizations that are considered as the flag of national pride are passed. The result is that Protection by observing ethics and spreading culture based on its characteristics can be effective and efficient for the development of organizations in a society.

Keywords: management, protection, role and function, development, organization.

۱. مقدمه

دردنیای پیچیده و پرفراز و نشیب کنونی نظارت و کنترل در سازمان ها اهمیت بسزایی دارد. هر سازمانی در حرکت بسوی توسعه و دستیابی به اهداف عالی خود نیاز به یک مسیر بدون خطر و حاشیه ای امن دارد این حاشیه مطمئن و خالی از خطر حاصل نمی شود؛ مگر با نظارت و کنترل دقیق با توجه به این مهم در سازمان ها و نهادها در کشور جمهوری اسلامی ایران مجموعه ای بنام حراست بانگهای تخصصی همراه با حفظ اصول انسانی و

در نظر گرفتن اخلاق و فرهنگ اسلامی مسئولیت این امر را پذیرفته است با توجه به اینکه تشکیل حراست یکی از دستاوردهای انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی(ره) بوده است توجه به آن از اهمیت بیشتری برخوردار است (اژدری، ۱۳۹۵).

حراست به مثابه دیدبان یک مجموعه اداری است که نقاط خطر و آسیب پذیر را در مسیر پیشروی آن مجموعه شناسایی و نقش آن در پویایی سازمان نقشی بسزاست. مراقبت از سلامت سازمان را می توان از مهم

هر جامعه پدیدار می شود و وجود آن ضامن رشد و تعالی نهادها و افراد ساکن آن جامعه است. معمولا در علوم سیاسی و حقوقی، امنیت به پنج قسم فردی، اجتماعی، ملی، بین المللی و جمعی تقسیم می شود. امنیت، به حالتی اطلاق می شود که در آن هر جامعه فارغ از تهدید از دست دادن تمام یا بخشی از سرزمین، نظام اجتماعی، جمعیت، دارایی های متفاوت، یا خاک خود به سر می برد. حراست ها دیده بان نظام اسلامی هستند که با حفظ امنیت و برقراری نظم باجدیت و همت به تعهدات خود اهتمام می ورزند.

باید توجه داشت که مفهوم امنیت به تدریج و با توسعه تمدن بشری تحول یافته است؛ به گونه ای که امنیت دیگر معادل تهدیدهای مرزی نیست بلکه در تمامی زمینه های علوم رفتاری و اجتماعی ابعاد تازه ای به خود گرفته است. شاید در گذشته می شد معنای آرامش و حراست فردی و اجتماعی را در نبود خلاف های آشکار جست و جو کرد اما امروزه بسیاری از متخصصان علوم حراستی بر این باورند که زمینه های سکینه و آرامش خفی بسیاری وجود دارند که در صورت برهم خوردن تعادل آن ها آرامش، حراست فرد و جامعه دستخوش اختلال خواهد شد (سپهری و همکاران، ۱۳۹۶). البته در یک محیط امنیتی و حراستی پیشگیری ارجحیت دارد تا برخورد و مقابله و چنانچه محیط های حراستی توان تحلیل داشته باشند می توانند با مسدود کردن گلوگاه ها از بروز و ظهور بسیاری از مشکلات جلوگیری نمایند (خراسانی بگلو و خداوردی اقدم، ۱۳۹۵). در این گفتار کوتاه، به جنبه های متعدد موضوع و اهمیت راهبردی نهاد انقلابی و خدمتگزار حراست در دفاع از کیان سازمان ها که بیرق سرافرازی ملی به شمار می روند گذری زده می شود و همچنین امید است؛ در این گفتار، بیم، دستاوردها و نقش حراست در ایجاد وصیان از ایجاد امنیت در تمام ابعاد بارویکرد اقدام و عمل به عرصه ظهور گذارده شود.

۲. مبانی نظری

در لغت نامه دهخدا و ترجمان دیگران آمده است: حراست: ح س ح (ع مص) نگاهبانی کردن. نگاه داشتن. (ترجمان عادل بن علی). پاسبانی. نگاهبانی. نگاهبانی. حفظ. نگاهداری. مراقبت. رقابت. پاسبانی کردن.

ترین وظایف حراست عنوان نمود. نگاه حوزه حراست بیش از آن که نگاه امنیتی باشد نگاهی پیشگیرانه و تعامل محور است و حراست می تواند سازمان را در حوزه سلامت و خدمت به مردم ارتقاء بخشد. مبارزه با فساد اداری یکی از خواسته های به حق مردم بوده که حراست ها وظیفه سنگینی در این مهم بردوش داشته چرا که سلامت اداری و رضایتمندی مردم در گرو عملکرد صحیح حراست می باشد. نگرش حراست ها باید نشأت گرفته از اهمیت کرامت انسانی و صیانت از آن باشد تا ضمن تقویت اخلاق حرفه ای و سازمانی فضای سالم و با نشاطی را در محیط اداری فراهم آورد. اصول سه گانه حراست شامل پیش بینی، پیشگیری و پیگیری است که با مهندسی مجدد ساز و کارهای نظارتی و حراستی می توان به پویایی، هماهنگی و تقویت سازمان های نظارتی در جهت ارتقاء سلامت اداری دست یافت. بطور کلی کارکرد حراست تامین سلامت و امنیت مجموعه ها از حیث پرسنلی، فیزیکی و اسناد می باشد.

در حوزه برخورد با تخلف نیز هدف حراست کشف جرم و دستگیری مجرم نیست و صرفا برای ایجاد سلامت و امنیت روحی و فیزیکی در خدمت کارکنان می باشد. بدیهی است وجود معضلات و مفاصل اجتماعی، اخلاقی و رفتاری در هر جامعه ای سبب ایجاد مشکلات بسیاری می شود بنابراین وجود سازمانی همچون حراست برای رفع این معضلات بدیهی و ضروری است (رمضانی، ۱۴۰۰).

تا زمانی که خطرات جانی و مالی وجود داشته باشد، نیازمند محافظت از جان و مال هستیم. به میزانی که جان یا مالی را خطرهای بیشتری تهدید کند، نیازمند محافظت های بیشتری هستیم. همواره در طول تاریخ، مسئولین حکومت ها و شخصیت های مهم در معرض خطر بوده اند. از این رو شاهد پدیده ای به نام محافظت و حراست از شخصیت ها و مسئولین هستیم (عزیزی و همکاران، ۱۴۰۱).

از جمله مبانی سکینه و آرامش در هر جامعه موضوع امنیت، حراست و حفاظت اطلاعات است. امنیت در لغت، به حالت فراغت از هرگونه تهدید یا حمله و یا آمادگی برای رویارویی با هر تهدید و حمله ای اطلاق می شود. حراست مفهومی عام و فراگیر است که در تمامی اجزای

تعارض موجود را که طبیعتاً در هر شغلی پدید می آید، به بهترین وجه، حل و فصل کرد. ایده آل ترین شیوهی حل تعارض، این است که حراست ضمن اعمال نظرات مثبت خود به طرق منطقی، نوعی نقش آفرینی کند که هر دو طرف، برنده بیرون بیابند (قناعتی، ۱۴۰۰). حراست هر سازمانی، مانند چشم و گوش آن سازمان عمل می کند و در مواقعی که تخلف اتفاق بیفتد وارد عمل شده و اقدامات لازم را انجام می دهد، حراست با دادن اطلاعات مهم و مفید به مدیران می تواند بسیار مثر ثمر باشد، اگر اطلاعات و آمار دقیق و به روز به مدیران ارائه نشود، مدیران نمی توانند با مسائل روز کاری، خود را همگام کنند و مدیران باید اطلاعات کاملی از مسائل جاری اجرایی خود داشته باشند. حراست فیزیکی، پرسنلی و همچنین فضای مجازی و اسناد از وظایف حراست هاست و مجموعه حراست ها باید ایرادات و مشکلات موجود در هر مجموعه را به موقع و با تحلیل درست به مدیران ارائه دهند تا مشکلات رفع شود. حراست ها می توانند از گرفتاری مردم در پیچ و خم کار اداری جلوگیری و فساد را در یک مجموعه کاهش دهند (فرج دنیوی، ۱۴۰۱). واحدهای حراستی سازمان ها در جهت حفاظت از جان نیروها و نیز منابع و تاسیسات، همواره خود را مقید به رعایت مسائل امنیتی می دانند، برای این منظور این واحدها می بایست به فناوری های نوین تجهیز شوند تا بتوانند به نحو احسن از انجام این ماموریت برآیند (کمپجانی و حکماران، ۱۴۰۰). مدیران و کارشناسان حراست دستگاه ها نباید یکجا نشسته و به فعالیت های روزمره خود و یا پاسخ گویی به نامه های ارسالی به دفتر محدود شوند، آن ها می توانند با مطالعه علم اقتصاد و تسلط به این مهم، جذب منابعی که اشتغال در واحدهای مالی دستگاه، ارتباط نزدیک تر با مسئولین آن واحدها نظارت خود را بر گلوگاه های اقتصادی بیشتر کرده و در جهت پیش گیری این مهم قدم نهند (سپهری و همکاران، ۱۳۹۶).

۴. نتیجه گیری

حراست در لغت به معنای پاسداری و مراقبت کردن می باشد. از لحاظ عرف اداری حراست به نهادی گفته می شود که در قلب تشکیلات یک سازمان وجود داشته و وظیفه خطیر مراقبت از سلامت اجزای ریز و درشت آن

(دهار) (ترجمان عادل بن علی). نگاهبانی کردن چیزی یا کسی را. نگه داشتن. (تاج المصادر بیهقی). صیانت کردن. محافظت کردن. پاس داشتن. حمایت. مراعات کردن. ضبط کردن.

-حراست و توسعه فرهنگ

حراست با درک صحیح از فرهنگ، امنیت و امنیت فرهنگی، و با بهره گیری از ظرفیت ها و پتانسیل های ویژه اش می تواند در فرآیند جهانی شدن با پدیده های نوظهور تعامل نموده و از برخورد منفعلانه و ایجاد فرهنگ امنیتی اجتناب نمایند (شیخی زاده و سمیعی فر، ۱۳۹۵).

-حراست و اخلاق

دین اسلام که هدف و غایت بعثت و نبوت را در (اتمام واکمال مکارم اخلاق) عنوان نموده است، توجهی عمیق و دیدگاهی وسیع نسبت به مسئله اخلاق به طور عام و رعایت اصول اخلاقی در امور حرفه ای را به طور خاص دارد. (اصول اخلاق در معنای خاص حرفه ای را بیان می کند). بنابراین ابتدا باید اخلاق را شناخت و سپس با توجه به شرایط و فضای هر حرفه، اخلاق حرفه ای ویژه آن حرفه را تبیین کرد. فردی که آداب اخلاقی را رعایت می کند خواسته های خود را به نفع دیگران تعدیل می کند و با تقویت و پرورش ابعاد معنوی همواره در راه خدمت به همموعان اقدام می نماید (صدیق، ۱۳۹۴). از همین رو به نظر می رسد که یکی از نقش ها و کارکردهای حراست با اخلاقش ارزیابی می شود.

سه ویژگی اصلی حراست به شرح ذیل می باشد:

✓ نقش هشداردهنده یا پیشگیری کننده

✓ نقش اصلاح کننده یا درمان کننده

✓ نقش جدا کننده از مجموعه (فرج

دنیوی، ۱۴۰۰).

۳. بحث و بررسی

تعارض ها، انتظارات ناسازگاری افراد یا گروه ها و همچنین تفاوت های موجود بین فعالیت های آن ها را منعکس می کنند. به خاطر تعدد علل تعارض، می توان شکل های متفاوتی از آن را در نظر گرفت؛ مثل تعارض درون فردی، بین افراد، درون گروهی و بین گروه ها. برای موفقیت در سازمان و بهداشت روانی شغلی، باید

اقتصاد مقاومتی با رویکرد افزایش تولید داخلی، کنفرانس ملی رویکردهای نوین علوم انسانی در قرن ۲۱، رامسر، مازندران. سپهری، غلامرضا؛ اصغری، مجتبی؛ هاشمزهی، گازار، حسن و شهرکی نادر، ملیحه (۱۳۹۶). بررسی جایگاه حراست در امنیت و حفاظت از فناوری اطلاعات، رامسر، مازندران.

شیخی زاده، محمد رسول و سمیعی فر، محمد (۱۳۹۵). حراست و توسعه (نقش و جایگاه

صدیق، مجتبی (۱۳۹۴). بررسی رابطه نقش حراست در اخلاق حرفه ای و عملکرد کارکنان مطالعه موردی (آموزشکده فنی و حرفه ای پسران ساوه) وابسته به دانشگاه فنی و حرفه ای، اولین همایش بین المللی علوم مدیریت پیشرفت ها، نوآوری ها و چالش ها.

عزیزی، سیدمجتبی، و آرام، محمدرضا. (۱۴۰۱). ارزیابی ادله متعارض «حراست» در حکومت اسلامی. دانش سیاسی، ۱۱(۳۵) (پیاپی).

فرج دنیوی، حمید. (۱۴۰۱). نقش حراست در کاهش فساد اداری در شهرداریهای شهرستان ساوه. نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری قناعتی، مجتبی. (۱۴۰۰). نقش حراست در کاهش تعارض های سازمان شهرداری ها (مورد مطالعه شهرداری آباده). دوماهنامه نگرش های نوین مدیریت بازرگانی کمپجانی، عباس؛ کاظمی نژاد، عباس؛ یوسفی، هادی و شفیعی، امیر (۱۴۰۰). بررسی رویکردی جدید از مدیریت واحدهای حراست مبتنی بر کاربردهای سیستم های اطلاعاتی مکانی، نهمین کنفرانس بین المللی مدیریت، تجارت جهانی، اقتصاد، دارایی و علوم اجتماعی، پاریس، فرانسه. رضائی، محمد (۱۴۰۰). بررسی نقش حراست در سلامت اداری، سومین کنفرانس بین المللی مدیریت، حسابداری، بانکداری و اقتصاد در افق ایران

تشکیلات را در برابر انواع و اقسام انحراف های موجود به عهده دارد. اداره حراست به منظور حفظ اصول و تعمیق ارزش های نظام مقدس جمهوری اسلامی و ایجاد نظم و انسجام در اداره تشکیلات سازمانی فعالیت می کند تا ضمن ارائه پیشنهادات و راهکارهای مناسب هر گونه انحراف و تخلفی را در امور اجرائی کشف نماید و گزارش ها و رهنمودهای لازم را در این زمینه به مراجع ذیصلاح ارسال دارد. همکاری تنگاتنگ و صمیمانه با مقامات و دیگران در تحقق اهداف سازمانی و اهتمام و تلاش در القاء و تبیین جایگاه حراست به عنوان مشاورین امین به مدیران و بذل مساعی مشترک در تحقق این ایده که، مدیران و مسئولین حراست برای همدیگر می باشند نه در مقابل و رو در روی هم؛ توجه و اهتمام مستمر و کامل در جهت سالم سازی محیط کاری و اداری سازمان و جلوگیری از بروز جو تشنج و تهدید و ارعاب وحشت برای جلوگیری از تقلیل بازده و اعتماد کاری کارکنان، اعتماد کامل متقابل و حسن ظن به یکدیگر و نهایتاً اهتمام و به کارگیری امر به معروف و نهی از منکر در مسائل مبتلا .....، در همه امور از مواردی است که فقط از حراست بر می آید و به همین واسطه آن می تواند در توسعه یافتگی سازمان های یک جامعه نقش و کارکردی عملیاتی داشته باشد.

منابع

حراست در توسعه (۱۳۹۵). اولین همایش ملی یافته های نوین در علوم انسانی و امنیت اجتماعی. - اژدری، علیرضاویژگی ها و شاخصه های کارکنان حراست درآموزه های دین مبین اسلام، نخستین همایش ملی علوم اسلامی حقوق و مدیریت خراسانی بگلو، آسیه و خداوردی اقدم، سمیرا (۱۳۹۵). حراست، شاه چراغ امنیت و آرامش در دانشگاه ها، کنگره بین المللی مطالعات رفتاری جامعه و سبک زندگی سالم. - سپهری، غلامرضا؛ اصغری، مجتبی؛ هاشمزهی، گازار، حسن و شهرکی نادر، ملیحه (۱۳۹۶). تبیین نقش حراست ها در تحقق